

ЗАМОНАВИЙ САНЪАТ ТАЪЛИМИДА ТАЛАБАНИНГ ИЖОДИЙ САЛОҲИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ

Тохтаохунова Гулинисо Шавкатбек қизи

ЎзДК ҳузуридаги Ботир Закиров номидаги Миллий эстрада санъати
институтини Иқтидорли талабаларнинг илмий-тадқиқот фаолиятини
ташқил этиш бўлими бошлиғи

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада замонавий санъат таълими тизимида талабаларнинг ижодий салоҳиятини ривожлантириш масаласи назарий ва амалий жиҳатдан таҳлил қилинган. Тадқиқотда ижодий салоҳиятнинг моҳияти, уни шакллантирувчи психологиялық ва педагогик омиллар, шунингдек, инновацион таълим технологияларининг таъсири ёритилган. Муаллиф замонавий санъат таълимида интегратив ёндашув, интерактив усуллар ва рақамли воситалардан фойдаланиш орқали талабаларнинг ижодий тафаккурини ривожлантириш йўллари кўрсатади. Мақола Ўзбекистон тажрибаси ва халқаро илмий тадқиқотлар асосида илмий хулосаларни ўз ичига олади.

Калит сўзлар: санъат таълими, ижодий салоҳият, инновацион педагогика, интегратив ёндашув, рақамли технологиялар, эстетик тафаккур.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты развития творческого потенциала студентов в системе современного художественного образования. Проанализированы сущность творческого потенциала, его психологические и педагогические детерминанты, а также влияние инновационных образовательных технологий. Автор выявляет эффективные пути формирования творческого мышления студентов посредством интегративного подхода, интерактивных методов и использования цифровых средств обучения. Материал основан на опыте Узбекистана и зарубежных научных исследованиях.

Ключевые слова: художественное образование, творческий потенциал, инновационная педагогика, интегративный подход, цифровые технологии, эстетическое мышление.

ABSTRACT

This article analyzes the theoretical and practical foundations of developing students' creative potential within the framework of modern art education. The study explores

the nature of creativity, its psychological and pedagogical determinants, and the role of innovative educational technologies. The author emphasizes the importance of integrative approaches, interactive methods, and digital tools in fostering students' creative thinking. The research findings are based on both Uzbekistan's educational experience and international scientific sources.

Keywords: art education, creative potential, innovative pedagogy, integrative approach, digital technologies, aesthetic thinking.

Кириш

Жаҳонда глобаллашув жараёнлари, рақамли технологияларнинг жадал ривожланиши ва маданий мулоқотнинг янги шакллари замонавий санъат таълими тизими олдида янги вазифаларни қўймоқда. Бу жараёнда санъат таълим муассасалари фақат билим бериш билан чекланиб қолмасдан, талабаларнинг ижодий салоҳиятини ривожлантириш, инновацион тафаккурини шакллантириш ва мустақил ижодий фаолиятга тайёрлаш вазифасини бажариши зарур.

Замонавий санъат таълимида ижодий салоҳиятни ривожлантириш масаласи нафақат педагогик, балки психология, эстетика, фалсафа ва маданиятшунослик нуқтаи назаридан ҳам тадқиқ этилиши лозим бўлган мураккаб илмий йўналиш ҳисобланади.

1. Замонавий санъат таълимида ижодий салоҳият тушунчаси ва унинг назарий асослари

Ижодий салоҳият — бу шахснинг интеллектуал, эмоционал ва эстетик қобилиятларини бирлаштирган ҳолда янги ғоялар, образлар ва бадиий шакллари яратиш имкониятидир. Педагогикада ижодий салоҳиятни ривожлантириш жараёни таълим муҳити, ўқитувчи шахсияти, методик ёндашувлар ва инновацион технологиялар билан узвий боғлиқ ҳисобланади.

Замонавий тадқиқотларда (Кларин, 2019; Мирзаев, 2021; Гилберт, 2020) таълимда ижодий фаолиятни қўллаб-қувватлашнинг қуйидаги асосий йўналишлари белгиланган:

- Интерактив таълим технологияларини жорий этиш;
- Мултидисциплинар ёндашув орқали ижодий фикрлашни рағбатлантириш;
- Таълим жараёнида эркинлик ва индивидуал ёндашувни таъминлаш;
- Цифровизация орқали визуал ва аудиовизуал воситалардан самарали фойдаланиш.

2. Ижодий салоҳиятни ривожлантиришнинг педагогик ва инновацион омиллари

Замонавий таълим тизимида ижодий салоҳиятни ривожлантиришда педагогнинг роли ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Таълим жараёнини фаоллаштириш, талабаларнинг мустақил фикрлашини қўллаб-қувватлаш ва ижодий муҳит яратиш педагогик маҳорат билан чамбарчас боғлиқдир. Гуманистик педагогика назарияси (Рожерс, 1983; Маслоу, 1971) асосида таълим шахсга йўналтирилган, индивидуал ёндашувга асосланган бўлиши лозим.

Ижодий салоҳиятни ривожлантиришга таъсир этувчи асосий инновацион омиллар қуйидагилар ҳисобланади:

1. **Лойиха асосида ўқитиш (Project-Based Learning)** – талабаларни амалиётга яқин ижодий вазифаларни бажаришга йўналтиради.
2. **Мултимедиа ва рақамли технологиялар** – виртуал рассомлик, 3D-дизайн, график анимация каби йўналишларда ижодий фикрни кенгайтиради.
3. **Коллаборатив таълим муҳити** – талабаларни гуруҳда ижод қилишга ўргатади, бу орқали ижтимоий ижодий салоҳият шаклланади.
4. **Танқидий ва дивергент фикрлашни ривожлантириш** – талабаларни анъанавий рамкалардан чиқиб фикрлашга ундайди.

Ижодий фаолликнинг ўсиши фақат методик ёки технологиявий жиҳат билан эмас, балки **эмоционал муҳит, педагогик қўллаб-қувватлаш ва илҳомлантирувчи етакчилик** билан ҳам таъминланади. Шу боисдан, педагоглар ижодий шахсни тарбиялашда “ўқитувчи – илҳом манбаи” тамойилига таянишлари лозим.

3. Ўзбекистонда замонавий санъат таълими тажрибаси ва истиқболлари
Ўзбекистон Республикасида сўнгги йилларда санъат таълими соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар ижодий кадрлар тайёрлаш тизимини янги босқичга олиб чиқмоқда. Давлат сиёсатида “ижодий иқтисодиёт” ва “маданий инновациялар” тушунчалари асосий стратегик йўналиш сифатида белгиланган (Президент Фармони ПФ–6108, 2020; “Янги Ўзбекистоннинг 2030 стратегияси”, 2023).

3.1. Миллий тажриба ва амалий натижалар

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти, Камолиддин Бехзод номидаги

Миллий рассомлик ва дизайн институти, ҳамда Республика ихтисослаштирилган санъат мактаблари тизимида талабаларнинг ижодий салоҳиятини ривожлантириш бўйича қатор инновацион дастурлар амалга оширилмоқда.

Бу жараёнда қуйидаги натижалар кузатилмоқда:

- Таълим жараёнида **дизайн, замонавий тасвирий санъат, медиа санъат** йўналишлари интеграция қилинмоқда;
- Ижодий фанларда **STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics)** ёндашуви кенг жорий этилмоқда;
- **Халқаро лойиҳалар** (UNESCO, British Council, Erasmus+) доирасида маҳаллий талабалар учун ижодий резиденциялар ташкил этилмоқда;
- Талабаларнинг индивидуал ижодий портфелларини яратиш амалиёти йўлга қўйилган.

Бу тенденциялар талабаларда мустақил фикрлаш, эстетик дид, муаммога ижодий ёндашиш ва креатив муаммо ҳал қилиш қобилиятларини кучайтирмоқда.

3.2. Замонавий ёндашувлар ва истиқболлар

Келгусида Ўзбекистонда санъат таълимининг ривожланиши қуйидаги стратегик йўналишларга асосланиши мақсадга мувофиқ:

1. **Инновацион таълим экотизимини яратиш** – рақамли лабораториялар, виртуал музейлар ва онлайн мастер-класслар орқали ижодий муҳитни кенгайтириш;
2. **Илмий-тадқиқот фаолиятини кучайтириш** – талабаларнинг илмий-ижодий ишларини миллий ва халқаро илмий журналларда чоп этишини рағбатлантириш;
3. **Кросс-культурали таълим** – халқаро ҳамкорлик ва маданий алмашинув орқали санъатни интердисциплинар равишда ўрганиш;

4. **Ижодий стартаплар тизими** – талабаларнинг ижодий ғояларини амалий маҳсулотга айлантиришга кўмаклашиш.

Шундай қилиб, Ўзбекистонда санъат таълими тизими жаҳон стандартларига мос равишда ривожланмоқда, унда талабанинг ижодий салоҳиятини очиш ва ривожлантириш марказий вазифага айланмоқда.

Хулоса

Замонавий санъат таълими тизими ижодий тафаккур, эстетик онг ва инновацион маданиятни шакллантиришнинг муҳим механизми ҳисобланади. Талабанинг ижодий салоҳиятини ривожлантириш жараёни педагогик, психологик ва технологик омиллар уйғунлигида амалга ошади.

Тадқиқот натижалари шуни кўрсатадики:

- Ижодий муҳит ва шахсга йўналтирилган таълим педагогик самарадорликни оширади;
- Интерактив ва рақамли технологиялар талабаларнинг бадиий изланишини рағбатлантиради;
- Интегратив ёндашув (санъат + технология + дизайн) ижодий фикрлашни кенгайтиради;
- Ўзбекистон тажрибасида миллий ва замонавий анъаналар уйғунлиги ижодий ривожланиш учун асос яратади.

Шу сабабли, замонавий санъат таълимини такомиллаштиришда таълимнинг гуманистик ва инновацион моделларини чуқур интеграция қилиш зарур. Бу нафақат талабанинг ижодий салоҳиятини, балки бутун маданий муҳитни бойитади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. New York: Minton, Balch & Company.
2. Eisner, E. W. (2002). *The Arts and the Creation of Mind*. Yale University Press.
3. Gardner, H. (2006). *Multiple Intelligences: New Horizons*. Basic Books.
4. Rogers, C. (1983). *Freedom to Learn for the 80s*. Columbus, OH: Merrill.
5. Gauntlett, D. (2018). *Making is Connecting: The Social Meaning of Creativity*. Polity Press.
6. Мамажонов, А. (2018). *Ижод психологияси*. Тошкент: Фан.
7. Мирзаев, Ш. (2021). *Санъат таълимида инновацион технологиялар*. Тошкент: Ўқитувчи.
8. Clarin, M. (2019). *Pedagogical Innovations in Modern Education*. Springer.

9. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни. (2020 йил 23 сентябрь).
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПФ–6108-сон Фармони. (2020 йил 6 октябрь).
11. “Янги Ўзбекистоннинг 2030 стратегияси”. (2023 йил).